

і проєктів, які, завдяки його енергії та наполегливості, звичайно, будуть втілені в життя.

Н.С.Солопчук

Леонид Дмитриевич Гурман (к 55-летию со дня рождения)

Рассказывается о жизненном пути, тренерской и педагогической деятельности Леонида Дмитриевича Гурмана – заведующего кафедрой легкой атлетики с методикой преподавания Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко.

Ключевые слова: спорт, тренер, легкая атлетика.

Одержано 26 травня 2014 року

УДК 7.071.1(092)

Ю.А.Хоптяр, А.Ю.Хоптяр

**Творчі здобутки братів Гжегожевських
(до 35-річчя творчості та 55-річчя від дня народження)**

У статті з'ясовуються основні етапи життя і творчої діяльності відомих співаків, композиторів і педагогів, лауреатів обласної педагогічної премії ім. М.Смотрицького, мистецьких конкурсів і фестивалів, членів Національної всеукраїнської музичної спілки, Національної спілки журналістів України, організаторів фестивалю творчих близнюків “Співучі дзеркала” братів Гжегожевських, як будівничих культури на Поділлі у добу української незалежності.

Ключові слова: брати Гжегожевські, музична справа, культура, самодіяльність, музиканти, музично-педагогічна освіта, ансамблі, музичні інструменти.

Вадим (Владислав) та Євген Гжегожевські народилися на Хмельниччині в селі Солобківці Ярмолинецького району 6 вересня 1959 року. З самого початку свого життя вони зростали в чарівному світі музики, адже здавна, традиційно у родині Гжегожевських любили співати та грати і віддавали цьому виду мистецтва всі найкращі пориви душі та розуму. Тут, на Поділлі, музичну творчість родини Гжегожевських розпочав дідусь Йосип Данилович – регент та органіст Солобковецького костюлу, а його дідусь, у свою чергу, служив трубачем у Війську Польському. Батько Вадима та Євгена – Едуард Йосипович самодіяльний музикант, змалку самотужки освоїв музичну грамоту, адже репресованого Йосипа Даниловича не стало, ще коли Едуарду не виповнилось і 12 років. Едуард

Йосипович був кращим баяністом на селі, тому спочатку навчав хлопчаків грі на баяні, а пізніше, він працював учителем музики у місцевій школі. Понад 50 років батько був музикантом сільського духового оркестру, щоразу беручи участь як в сільських та районних заходах, так і обласних.

Едуард Йосипович був першим вчителем музики і своїх дітей. Саме з його легкої руки здобув музично-педагогічну освіту старший син Віталій, який попрацював спочатку учителем музики, а пізніше – баяністом у військовому ансамблі та Державному ансамблі пісні і танцю “Подільняк” (тепер “Козаки Поділля”) Хмельницької обласної філармонії. Нині він працює педагогом Шарівської дитячої музичної школи.

Мати – Марія Петрівна – змалку навчала синів вишивці. Вона вклдала у розмай кольорів всю душу, чому навчала і дітей, тому хлопцям легко вдавалось впроваджувати мамині задуми. На полях вишивки з’являлись дитячі картини, які ставали подарунками для великої родини.

Саме в такій, зігрітій любов’ю, родинній атмосфері брати Вадим та Євген пізнавали світ мистецтва. Батько змалечку, з трьох років, навчав братів грі на різних музичних інструментах (духових, народних). На той час можна було побачити таку картину: брати ставили баян на табурет і у двох разом вчилися грати, один на одній клавіатурі, а другий підігравав басами на іншій. Потім мінялись місцями... Їм дуже подобалось освоювати батьківський баян “Кремінне”, хоча наука давалась зовсім нелегко.

Паралельно Едуард Йосипович допомагав дітям опановувати духові музичні інструменти (альти і труби). Для цього він подарував, ще до шестирічного віку, Вадиму та Євгену кожному по трубі, навчаючи їх різним мелодіям та азам музичної грамоти. Брати, освоївши репертуар сільського духового оркестру, ще в дошкільному віці почали з батьком, ансамблем грати на різних заходах односельчан. В колективі сільського оркестру старші музиканти навчали чистоті гри та чіткості виконання мелодій, словом шліфували майстерність юних музикантів. Перші заробітки хлопці приносили батькам. Вадим та Євген понад десять років відіграли у сільському духовому оркестрі. Вони надавали музичні послуги людям, брали участь у парадах, концертах різних рівнів.

Коли братам виповнилось п’ять років місцева вчителька, помітивши мистецькі здібності, запропонувала навчатись хореографії. На той час шкільним хореографічним гуртком керувала колишня артистка балету з м.Харкова Галина Євгенівна Тобух. Акомпаніатором працював спочатку батько Едуард Йосипович, а пізніше старший брат Віталій, який також навчався майстерності танцю. Галина Євгенівна, справжній фахівець хореографічної справи, зуміла навчити азам танцю багатьох односельчан. Досі її вихованці, незалежно ким вони стали, з вдячністю згадують наполегливі тренування, на яких відпрацьовувались постава і рухи. Дитячий ансамбль був постійним учасником обласних конкурсів та олімпіад художньої самодіяльності і навіть виступав у м.Києві. Добрий десяток років сім’я Гжегожевських листувалася з сім’єю Тобухів, що пізніше повернулася до м.Харкова.

У 1972 р., коли Вадим та Євген навчались у п'ятому класі, в с.Солобківцях відкрили філіал Ярмолинецької дитячої музичної школи. Хлопці успішно пройшли відбір на навчання і почали займатись по класу труби у Віталія Прокіповича Колодія. Досвідчений педагог, який був прикладом відповідальності та старанності, помітив хист братів до музики і підбирав для дуету трубачів цікаві мелодії, чим безперечно вніс свій внесок у музичне навчання братів. За таких сприятливих обставин Гжегожевські стали постійними учасниками, а нерідко і переможцями обласних конкурсів юних виконавців на духових інструментах.

У 70-х рр. ХХ ст. великою популярністю користувались гурти “Песняры”, “Самоцветы”, “Смерічка”. Копіюючи пісні популярних ансамблів, Гжегожевські самостійно майстрували електрогітари, а у сільській кузні, за розробленими власними кресленнями, викували деталі до ударних інструментів. Самотужки Вадим з Євгеном опанували гру на гітарі, навчали своїх ровесників і створили шкільний вокально-інструментальний ансамбль “Юність”. Ансамбль був постійним учасником шкільних вечорів, сільських концертів та районних олімпіад дитячої художньої самодіяльності. Під час літніх канікул брати відпочивали у обласному піонерському таборі “Подільянка”, керівництво якого надавало їм безкоштовні путівки, тільки щоб вони грали на вечорах відпочинку.

У 1974 р. директор новоствореного піонерського табору відпочинку “Юність” у с.Шарівка Ярмолинецького району Анатолій Іванович Степанишин запропонував Гжегожевським, які щойно закінчили восьмий клас, стати художніми піонервожатами. Після закінчення навчання у 1976 р. брати починають свій трудовий шлях у середній школі с.Шарівка. Директор Анатолій Іванович призначив Євгена на посаду лаборанта фізичного кабінету, а Вадима – шкільним бібліотекарем. При цьому вони керували ще й гуртками художньої самодіяльності.

З 1977 по 1981 рр. Гжегожевські навчалися в Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, на педагогічному факультеті, деканом якого на той час був досвідчений і чуйний освітянин, кандидат педагогічних наук, доцент А.С.Хоптяр (1932–2003). Він а також, колектив викладачів завжди з великою повагою та теплотою ставилися до своїх вихованців. І сьогодні брати Гжегожевські з приємністю згадують усіх своїх наставників, у першу чергу, викладачів кафедри музики: самодіяльного композитора, Заслуженого працівника культури України, члена Всеукраїнської музичної спілки Олексія Давидовича Беца, відомого хормейстера Бориса Романовича Ліпмана та інших. Вадим та Євген завдячують усім викладачам за підтримку та розуміння їх улюбленого мистецького заняття, яке забирало чимало часу. Особливо вдячні Гжегожевські своєму деканові і ректору Анатолію Олексійовичу Копилову (1936–2007), які щоразу йшли їм назустріч і створювали умови для участі у конкурсах, фестивалях та концертах різних рівнів.

Під час навчання у вищій вокальній дует братів брав участь у фестивалях та конкурсах художньої творчості міста Кам'янець-Подільського, Хмельницької області, УРСР, СРСР, де неодмінно виборював призові місця, отримував дипломи, грамоти та медалі. Крім того, вони займалися на факультеті громадських

професій, були активними учасниками інститутського хору та духового оркестру, створили студентський вокально-інструментальний ансамбль, який брав участь у концертах та постійно супроводжував студентські вечори відпочинку. Студенти Гжегожевські стали лауреатами республіканського конкурсу комсомольської та молодіжної пісні, фестивалю мистецтв “Молоді голоси”, міського конкурсу молодіжної естрадної пісні “Юність”, дипломантами Всесоюзного фестивалю мистецтв “Кримські зорі”, їх нагороджено грамотами Міністерства освіти України та республіканської Ради профспілок. У 1979 р. дует, побував на гастрольях в м. Тамбові (Росія) та брав участь у Днях культури СРСР в Польщі. Того ж року їм присвоєно першу категорію професійного артиста, що дало змогу брати участь у професійних конкурсах, фестивалях, працювати в концертних програмах разом із знаменитими виконавцями, оркестрами та ансамблями, які організував “Союзконцерт”, а у 1980 р. їх залучили до концертних програмах Олімпіади–80 у м. Києві.

12 грудня 1980 р. в залі обласної Ради профспілок відбувся перший творчий вечір студентів Гжегожевських. Цей захід організував директор будинку творчості профспілок Петро Іванович Войчишен. У програмі творчого звіту перед хмельничанами звучали пісні-переможці конкурсів та фестивалів, музичні твори подільських авторів О.Беца, І.Пустового, М.Балеми, старшого брата Віталія та власні твори Гжегожевських.

У 1981 р., після закінчення вищу Вадим та Євген працювали учителями музики у школах Шарівки, Правдівки, Пасічної, де зарекомендували себе здібними педагогами. Спочатку ними було створено музичну студію, у якій учнів з с.Шарівки та сусідніх сіл вони, разом з старшим братом Віталієм, навчали грі на музичних інструментах; організували поглиблене вивчення музики учнів усіх класів на основі власної адаптованої програми, що базувалися на фольклорі та творчості подільських авторів. Дев’ятикласники за бажанням склали екзамен з музики.

Наприкінці 80-х рр. Гжегожевським присвоїли вищу категорію вчителя та звання вчитель – методист. А 1991 р. вони вибороли обласну педагогічну премію ім. М.Смогрицького, а в наступному році отримали відзнаку “Відмінник освіти України” як переможці районного конкурсу “Вчитель року”. Їх досвід за рекомендацією Міністерства освіти України кіностудія “Укрнаукфільм” зафіксувала у документальному фільмі “Уроки музики братів Гжегожевських”. Згодом обласна телерадіомовна компанія створила музично-документальний фільм “Рід музичний та співучий: Гжегожевські”. Крім цього, для обміну досвідом проводилися республіканські семінари у кабінеті естетичного виховання Шарівської середньої школи, що був створений власними силами братів. Цей кабінет, за підсумками республіканського конкурсу увійшов до трійки кращих в Україні. У 80–90-х рр. Вадим і Євген були лідерами у районних методичних об’єднаннях вчителів естетики, а їх досвід увійшов до збірки досягнень кращих учителів країни, зокрема, у навчально-методичному посібнику “Дзвінкі голоси”. Чимало вихованців братів, які виступали в ансамблях пісні і танцю “Квіти Поділля”,

троїстої музики “Веселинка”, сопілкарів, вокально-інструментальному ансамблі та дитячому духовному оркестрі, здобули перемогу на обласних конкурсах та фестивалях, про що свідчать чисельні нагороди та фотокартки з родинного архіву.

У творчій біографії Гжегожевських цінними є дипломи лауреатів: республіканського телевізійного фестивалю “Сонячні кларнети” (1983 р.), всесоюзного фестивалю творчості, присвяченого 40-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні, (1985), фестивалю народної творчості (1987 р.), республіканських конкурсів польської пісні у Сумах (1988 р.), молодіжної пісні у Миколаєві. Вони брали участь у популярній музичній телевізійній передачі Центрального телебачення “Шире круг” (м.Москва), творчих звітах Хмельниччини у столичному Палаці культури “Україна” у Києві, а неодноразово представляли область на “Виставці досягнень народного господарства України”, за що отримали Почесні відзнаки. У серпні 1987 р. Гжегожевські дарували своє мистецтво ліквідаторам аварії на Чорнобильській атомній станції у концертній програмі для військовослужбовців Одеського військового округу. Це і постійні благодійні виступи для чорнобильців та їх сімей Вадим та Євген у 2011 р. нагороджені ювілейними медалями “25 років героїчного подвигу”.

Музична студія, поглиблене вивчення музики, надихнуло братів до створення у с.Шарівці дитячої музичної школи, яку очолив Євген, а Вадим залишився на посаді заступника директора з виховної роботи загальноосвітньої школи та викладачем музичної школи. Дитячий духовий оркестр учнів школи, який створили та очолювали Гжегожевські, був постійним учасником районних урочистостей, неодноразово виступав у телепрограмі обласного телебачення та телевізійними фестивалі художньої творчості “Подільське намисто”.

Нині родинний ансамбль “Концертний гурт Братів Гжегожевських” має звання “народний, аматорський”, у тому беруть участь, як діти братів Гжегожевських, так і їх онуки. Цей колектив був одним із переможців Міжреспубліканського фестивалю родинних ансамблів (1991 р.), конкурсу Всеукраїнського радіо “Пісня року–96”, Всеукраїнського фестивалю-конкурсу “Мотив для двох сердець” (1999 р.), IV-го фестивалю родинних ансамблів присвяченого, 10-річчю польських організацій в Україні (2002 р.) та Всеукраїнського фестивалю родинної творчості “Родинні скарби України” (2004 р.).

Учасником цього народного колективу окрім синів Руслана, Богдана і Артура, є донька Євгена – Леся, яка набувала фаховості в клубі спортивного бального танцю “Фламінго” (м.Хмельницький). Разом зі своїм партнером Олексієм Мусатовим вона здобула понад 30 медалей всеукраїнського та міжнародного рівнів. Двічі, в 1997 та 2000 рр., родинний ансамбль потрапив до “Книги вшанованих родин України”. Тепер до складу його увійшли дружини синів – Анна, Антоніна, Наталія та онуки – Ростислав, Тетяна, двійнята Аріна і Каріна. На сцені обласної телерадіомовної компанії “Поділля-Центр” в 1997 та у 2007 рр. відбулися творчі вечори братів Гжегожевських під назвою “Ми родом із пісні” та “Мелодії родоцвіту”. Творчі здобутки відомих митців розширювалися, а оригінальні твори

об'єднувалися у збірки пісень. Композитори Гжегожевські випустили дві таких збірки – “Ми родом із пісні” (1995 р.) та “Мелодії родоцвіту” (2000 р.). Поруч з цим, Гжегожевські активно виступають з сольними програмами. З 1996 р. вони солісти Хмельницької державної телерадіомовної компанії, а в 1998 р. їх прийняли до асоціації естрадного мистецтва Національної Всеукраїнської музичної спілки.

У 1999 р. Вадим та Євген пішли на державну службу, очоливши відділи культури та внутрішньої політики Ярмолинецької районної державної адміністрації. Активна творча діяльність в поєднанні з новими посадами сприяли подальшим успіхам. Так, у 2005 р. вони випустили ліцензовані компакт-диск та аудіо-касету “Долі мить жадана”, почали працювати солістами-вокалістами Хмельницької державної обласної філармонії, як професійні артисти вищої категорії.

Ще у 2000 р. працюючи на керівних посадах в районі, Гжегожевські започаткували фестиваль творчих близнюків “Співучі дзеркала”, зуміли представити талант помножений на два... у дзеркальному відображенні. Цей фестиваль у липні 2012 р. відбувся вдесьте. За ці роки “Співучі дзеркала”, окрім Ярмолинець, побували у Києві та Кам'янці-Подільському, де презентували творчість більш як трьох десятків пар талановитих близнюків: вокалістів естрадного, класичного та народного жанрів, артистів естрадного, народного та спортивного танцю, піаністів, домристів, бандуристів, акордеоністів, гітаристів та інших музикантів. У місті Кам'янці-Подільському Гжегожевські вперше в рамках цього фестивалю започаткували його дитячу складову – фестиваль творчих близнюків “Дві крапельки”. Упродовж десяти проведених фестивалів Гжегожевські зустрічали учасників з Києва та Львова, Дніпропетровська та Івано-Франківська, Хмельницького та Кам'янця-Подільського. До них приєднувалися юні таланти з багатьох інших населених пунктів Львівської, Рівенської, Тернопільської, Черкаської, Чернівецької та Хмельницької областей і, навіть, з м. Турін (Польща).

З ініціативи Вадима та Євгена у 2011 р. з'явився Ярмолинецький телепресцентр. На посаду директора-редактора призначено Вадима, а Євген продовжив займати посаду начальника відділу культури Ярмолинецької РДА. Телепресцентр успішно працює, а нещодавно творчою групою телепресцентру створено короткометражний фільм “Співучі дзеркала братів Гжегожевських”, який зайняв третє місце у II-му Регіональному телефестивалі “Сузір'я Надгориння”.

Успішній творчій діяльності братів Гжегожевських завжди сприяла родина. В родині Гжегожевських-Степанишених близько 30 педагогічних працівників, і всі вони висококваліфіковані спеціалісти, більшість отримали вищу педагогічну категорію, нагороджені орденами, медалями та грамотами. Сини Гжегожевських Руслан, Богдан та Артур, закінчили педагогічний факультет Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, де раніше навчалися їхні батьки. Успіхи педагогічної династії Гжегожевських-Степанишених знають далеко за межами області. Адже Степанишен А.І. – відомий директор Шарівської

Вадим та Євген Гжегожевські

середньої школи, нагороджений орденами Леніна та Знак Пошани, делегат республіканських та Всесоюзного з'їздів учителів. Анатолій Іванович майже 40 років свого життя віддав школі, разом з дружиною Євгеною Аркадівною передав свій великий педагогічний досвід донькам Тетяні і Валентині (дружини Вадима та Євгена), онукам Руслану, Богдану і Артуру, які, у свою чергу, до родини привели молодих дружин, теж педагогів – Анну, Антоніну та Наталію.

У 2013 р. Вадима та Євгена Гжегожевських прийняли до Національної Спілки журналістів України.

Отже, творчий дует братів Гжегожевських за три з половиною десятиліття творчості здобув високих результатів, став прикладом самовідданої, наполегливої праці на ниві самобутньої української культури, донесення оригінальних естрадних творів до великої аудиторії шанувальників української пісні і їх талановитих виконавців з Подільського краю – Вадима і Євгена Гжегожевських, які 2014 року відзначають своє 55-ліття.

Ю.А.Хоптяр, А.Ю.Хоптяр

**Творческие достижения братьев Гжегожевских
(к 35-летию творчества и 55-летию со дня рождения)**

В статье рассматриваются основные этапы жизни и творческой деятельности известных певцов, композиторов и педагогов, лауреатов областной педагогической премии им. М.Смотрицкого, художественных

конкурсів і фестивалей, членів Національного всеукраїнського музикального союзу, Національного союзу журналістів України, організаторів фестивалю творчих близнеців "Поющие зеркала" братів Гжегожевських, як діячів культури на Подоллі в період української незалежності.

Ключеві слова: братів Гжегожевських, музикальне діло, культура, самодіяльність, музиканти, музикально-педагогічне освітання, ансамблі, музикальні інструменти.

Одержано 24 липня 2014 року

УДК 378.096:796(477.43)

О.М.Завальнюк, М.С.Солопчук

**Факультет фізичної культури Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка (1949–2014 рр.):
славне минуле, професійне сьогодні,
перспективне майбутнє**

Йдеться про основні віхи історії факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка від часу його утворення у 1949 р. до наших днів. Названо імена керівників факультету, знаних педагогів та відомих випускників. Вказано на головні досягнення колективу факультету.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, факультет фізичної культури, спорт.

Факультет фізичної культури К-ПНУ імені Івана Огієнка має багате, цікаве і водночас непросте історичне минуле. Його основу було закладено відповідно до наказу Міністерства вищої освіти СРСР від 16 вересня 1949 року. Значний внесок у відкриття факультету зробив новопризначений ректор інституту Іван Зеленюк.

Навчання розпочалося 17 жовтня 1949 року. Факультет розмістився у Старому місті, у навчальному корпусі, де сьогодні працює історичний факультет. Навчальний процес забезпечували викладачі кафедри фізичного виховання (завідувач Людмила Лапустіна). Факультет фізичного виховання очолив Борис Мелентьєв, який одночасно виконував обов'язки декана фізико-математичного факультету. Базу для занять склали спортивний зал і міський стадіон.